

לילד הזה התפללתי

שמונה שנים לאחר תחילת האימוצים בחו"ל מתחילות לעלות הבעיות: מרבית הילדים הגיעו מבתי תומים, שם חוו הזנחה רגשית קשה. בעקבות זאת, קובע מחקר חדש, יותר משליש מהם סובלים מבעיות פסיכיאטריות, בהן אלימות, מופקרות מינית, דיכאון והתפתחות מאוחרת. חלק מההורים מתקשים להתמודד עם האכזבה מהילד שלא אליו ייחלו. איזה סיכוי יש לתינוק שעד גיל שנה אף אחד לא חיבק?

אריאלה איילון // איור: רות גוילי

על הראש ודמעות חמות ומלוחות יורדות מהעיניים. ולמרות שלבשתי רק ז'קט דק, לא היה לי קר. חום נעים, מתוק ואמהי הציף לי את הרחם. יש לי ילד."

שש שנים אחרי, ר' (כל השמות והפרטים המלאים שמורים במערכת, בשל החוק המונע זיהוי ילדים מאומצים) נשמעת אחרת לחלוטין. "אם הייתי יודעת שהילד הזה הוא חולה נפש, לא הייתי מאמצת אותו", היא אומרת ודמעות שוב זולגות מעיניה.

ישראל היא המדינה השלישית בעולם, אחרי הולנד וארה"ב, באימוץ ילדים מחו"ל והראשונה בעולם בשיעור האימוצים על ידי משפחות חד-הוריות. בגלל מיעוט החיצע של תינוקות מקומיים לאימוץ נאלצים ההורים לנסות את

"כבר מהשנייה הראשונה שראיתי אותו

ידעתי. אין, זה הילד שלי. זה הילד שנועד לי.

זה הילד שיעשה אותי אמה. אחר כך הרמתי

אותו על הידיים ונישקתי אותו. את כולו. את

העיניים הקטנות שלו, את האף הכפתור שלו, את הלחיים

והמצח והסנטר, והייתי כל כך מאושרת. ואז הגיעה

המטפלת של בית היתומים, לקחה לי אותו מהידיים

והשכיבה אותו במיטה. כיסיתי אותו ויצאתי לשלג של

אוקראינה באמצע ינואר. אני אי-מא, צעקתי מאושרת, ולא

האמנתי שכל האושר הזה קורה לי באמת. הסתכלתי על

השמיים, בכיתי וצחקתי והודיתי. תורה אלוהים, תודה

שמצאתי אותו, את הילד שלי, הילד שנועד לי. המשכתי

ללכת בשלג המקפיא, כשטיפות לבנות וקרות יורדות לי

לא

(המשך מעמוד קודם)

מוזס בחו"ל. הנושא הוסדר בחוק ב-98', ומאז נרשמים מדי שנה בישראל 200 עד 300 מקרי אימוץ, כשמספר האימוצים מחו"ל כפול ממספר האימוצים בתוך ישראל. ספקיות האימוץ העיקריות הן רומניה, רוסיה ואוקראינה ומדינות נוספות בגוש המזרחי לשעבר. בנוסף, נרשמו כמה עשרות מקרים של תינוקות שנולדו בגואטמלה, ברזיל וסין. בגלל חוקים במדינות המוצא, שאוסרים לאמץ מתחת לגיל מסוים, אחוז ניכר מהילדים מוצאים משפחה מאמצת רק אחרי שבילו חודשים רבים, לפעמים יותר משנה, בבתי יתומים. ברוב המקרים גם אם הזוג וסופלו כיאות, סבלו התינוקות מהזנחה רגשית חמורה וממחסור כמעט מוחלט בגירויים. לנתונים האלה, מתברר עכשיו, השפעה קריטית על התפתחותם.

מחקרים ערכניים קובעים כי 35-40 אחוז מכלל הילדים שאומצו בחו"ל סובלים מבעיות פסיכיאטריות. שיעור העבריינות בקרבם גדול פי ארבעה בהשוואה לאוכלוסייה הכללית של בני גילם, ותופעות של התנהגות מינית מופקרת (מונח פסיכיאטרי המתייחס להתנהגות מינית חסרת רסן ושליטה), בעיקר בקרב בנות, גבוהות פי חמישה מהמוצא. בנוסף, ילדים שאומצו אחרי שמלאו להם שמונה חודשים, מצויים בסיכון גבוה ללקות בהפרעות קשב וריכוז קשות, בהיפראקטיביות, בבעיות בוויסות רגשית, בריכוז, בנסיגה רגשית והסתגרות, בהפרעות אכילה, בחוסר הבחנה ושיפוט מציאות לקוי ובמחלות נפש.

כמו חתלתול שזרקו אותו

את הנתונים הקשים האלה לא ידעו ר' ובעלה, כפי שלא יודעים רוב ההורים כבואם לאמץ. בעמותות השונות, שבאמצעותן על פי חוק נעשים כל האימוצים בישראל (ראו מסגרת), מציירים להם תמונה שונה לחלוטין. "אומרים לך שייתכנו פה ושם קשיים קלים, בעיקר בהתחלה", אומרת ר'. "הנימה המרגיעה הזאת התיישבה לנו כול על הפנטזיה ארוכת השנים שפיתחנו, להיות הורים, כך שהרגע שהקשיים הגיעו, והם היו גדולים ומאיימים, לא היינו ערוכים להם".

בעשר שנות נישואיהם הרתה ר' 17 פעמים, ובכל פעם הסתיים ההיריון בגלל סיבוך כלשהו. גם כמה הפריית מבוחנה שעברה הסתיימו בכישלון. "היה לנו קושי עצום להודות, אפילו בפני עצמנו, שילד – משלנו – כבר לא יהיה לנו", היא מספרת, "אבל הצורך במשפחה היה כנראה חזק מספיק והוא שדרבן

אותנו להחליט לאמץ ילד מחו"ל".

אחרי שסקרו עמותות אימוץ שונות, בחרו מאלבום תמונות ילד בהיר עיניים ואף נתנו לו שם. רופא ילדים ישראלי, ששלחה העמותה לאוקראינה, ברק את הילד, ע', ולא מצא אצלו שום בעיה רפואית. "המפגש הראשון שלי עם בית היתומים שבו חי בנו היה מצמרר", מתארת ר'. "הרגשתי שאני נמצאת בספר של צ'ארלס דיקנס. מיטה על יד מיטה בחדר אפרורי, סתמי, עצוב וחסר כל חן, שכבו תינוקות מאובנים, חסרי חיות וחיוך. הם שכבו שעות כשהם שותקים ובוהים בתקרה החשופה. ע' היה שונה מהשאר. הוא היה ערני ומיד כשהושטנו אליו ידיים נענה אינסטינקטיבית לתנועה. בעלי, שפנטז על בן כל כך הרבה שנים, היה מאושר. הקשר עם הילד זרם טבעי. הוא הצטנף בנו והתחפר לנו בידים כמו גור, ואנחנו לא הפסקנו ללטף ולנשק אותו".

הבעיות התחילו מיד כשר' ובעלה הגיעו עם בנם המאומץ הביתה. "כדי להירדם הוא נהג לדפוק את הראש בקיר או במסעור המיטה, לפעמים אפילו במשך 20 דקות. הוא סירב למוצץ או לבקבוק", מספרת אמו. מיום ליום הבחינו ההורים שהילד שרוי בחוסר שקט וכמצוקה. "התגובה שלו לגירויים סתמיים, כמו קולות, אור או סתם כשניסינו לגשת אליו – הייתה כבי מתמשך ויללני. גם התנועות שלו לא היו סבירות. הוא כל הזמן זוהתהפך ונגע בעצמו וכשהתחיל לחזל, זה היה פשוט מסחרר להסתכל עליו. הוא היה בטורד".

ככל שהחריפו הקשיים גבר תסכולם של ההורים. "כל יום אחר הצהריים מיהרתי אליו מהעבודה. זרקתי את התיק על השולחן ומיד לקחתי אותו לגן המשחקים", משחזר האב. "קיוויתי שאולי יתגשם סוף־סוף החלום שרקמתי לפני שנים – שאני מנרנד את הבן שלי בנדרדה וכולם מסתכלים עלינו ואני מוצץ גאוה. אבל מה שקרה כל יום היה מחזה אימה שמככים בו ילד קטן ואבא גדול ומוכס. הוא צרח והציק לכל ילד שהתקרב לסביבה שלו. פתאום היה קם מהנדרדה ומתחיל לרוץ בלי כיוון ומטרה כשברדך היה מפיל כל מה שמפריע לו בדהירה, כולל תינוקות שישבו על שמיכה ברשא. באותם רגעים המבט שלו הפך מזוגג ורחוק והוא היה כבר ילד אחר. אם הצלחתי לתפוס אותו, הוא התחיל לצרוח בקולי קולות ולבכות למשך זמן ארוך".

בגיל שנתיים התחיל מסע הנדחים של ע' בין גני הילדים. "מכולם הוא נזרק", מתארת אמו. "אי אפשר היה להשתלט עליו. ככל גן אבחנו הגננת שליילד יש בעיה קשה' והיא צדקה. היכולת שלו להבחין בין טוב לרע הייתה ונשארה ירודה לגמרי. אין בו שום חמלה ואמפתיה לזולת. הוא מתעלל בחתולים ובילדים כשעל פניו יש הבעה רגועה ושלווה לגמרי, כאילו הוא לחלוטין לא מודע למה שהוא עושה. בהתקפי ועם קשים במיוחד ע' נעשה אלים ומכה גם אותי".

פסיכולוגית ילדים שמלווה את המשפחה נתנה כמה טיפים טיפוליים להורים, "אבל כלום לא עוזר. הסערה הפנימית התמידית שמניעה אותו לא ניתנת לריסון", אומרת ר'. "לפעמים אני מסתכלת על הילד הזה ונרמא לי שבגוף הקטן שלו גרים שדים שמקפיצים לו בטור-

ר': "המפגש הראשון שלי עם בית היתומים שבו חי בני היה מצמרר. מיטה על יד מיטה, בחדר אפרורי, סתמי, עצוב וחסר כל חן, שכבו תינוקות מאובנים, חסרי חיות וחיוך. הם שכבו שעות כשהם שותקים ובוהים בתקרה החשופה. הבן שלי היה שונה מהשאר"

"לכודים במערכת יחסים קשה ומסוכנת" ד"ר גידי אבידן

בו את העצבים". פסיכיאטרית ילדים, שאבחנה אצל ע' קווים פסיכויטיים והפרעת אישיות, הודי עה להורים שבנם יטופל בתרופות ושרוב הסיי כויים שהוא יודקק לתקופות אשפות. "זה היה החלום והנה המציאות", אומרת ר'. "במקרה הטוב יהיה לי ילד פנימיות שיתפתח להיות עבריין, ובמקרה הרע - חולה נפש. כל חיי אצטרך לדאוג לו".

ואם זה היה בנך מלידה, את הושבת שזה היה שונה?

"אני לא יודעת להגיד, אבל אני חושבת שאולי הייתי חושבת שחלק מהבעיות שלו הן ממני, שאני הגורם. באימוץ, כשרופא בודק את התינוק ומאשר שהוא בריא, מתגשמת כאילו פנטזיה שהכל ילך חלק, וכשזה לא קורה ומתעוררות בעיות, זה מבייש ומתסכל". מחשש למפח נפש דומה ויתרו היא ובעלה על הרעיון לצרף למשפחה ילד נוסף.

לפני חמש שנים, כשחגגה יום הולדת 40, החליטה ד' שהחלום למצוא את גבר חייה, שגם יהפוך אותה לאם מאושרת, הוא רחוק ולא מציאותי. בעידוד המשפחה ועם תמיכה מקיר לקיר של החברות נרשמה לעמותה לאימוץ. "הדמיונות שליוו את כל התהליך מרגע שנכנסתי למשרד העמותה היו מתוקים להפליא", היא משחזרת. "בעיני רוחי כבר ראיתי איך אני קושרת לבת שלי סיכות מצוירות לקוקיות, איך אני הולכת איתה יד ביד ברחוב והיא כל כך שלי, שאף אחד לא מרמיין בכלל שאימצתי אותה". כשהגיעה לבית היתומים ברומניה שבו שהתה הפעוטה שאותה קיוותה לאמץ, התאהבה בה מיד. "היא הייתה תינוקת עצובה וקטנה שלא בכתה. היה לה מבט כבוי, עוד חיזור והיא נראתה כמו חתלתול שזרקו אותו".

בעשרת הימים הראשונים שלהן יחד ברומניה נקשרה נפשה של ד' בילדה הצנומה שלא הוציאה הברה מהפה. "היא הייתה כל כך מסכנה שנשבעתי לעצמי שאפצה אותה על כל התקופה הארוכה שבה נעזבה לנפשה", היא מתארת בהתלהבות. "רציתי להוריד בשבילה את הירח. לא היה דבר שלא הייתי מוכנה לעשות. הייתי בטוחה שבתנאים שאני יכולה ליצור לגידול הנאות שלה, היא תתפתח ותשכח את העזובה הרגשית שאליה נולדה". כשמלאו לש' שנה וחודשיים הושלם תהליך האימוץ. השתיים הגיעו הביתה כשש' חבוקה בזרועותיה של ד'. "עד גיל שנתיים היא רק השלימה את הפיגור ההתפתחותי שלה. אבל הייתה לי סבלנות רבה ותמיכה מכולם, כך שלא הייתי מודאגת. הילדה הזאת, נשבעתי, תהיה נסיכה. אני אציף אותה רגשית וכלכלית ואעשה הכל כדי שהיא תהיה מאושרת". כבר בגיל שנתיים הופיעו הבעיות הראשונות, שעם השנים, גילתה ד' בבעתה, רק ילכו ויחריפו. "היא הייתה שקטה בצורה חריגה, לא התקרבה לאנשים זרים והתעלמה מנוכחות ילדים. בהתחלה לא דאגתי כי ייחסתי את ההתנהגות הזו לימים הארוכים ששכבה במיטה הקטנה בבית היתומים, בלי שאף אחד ניגש אליה. עם הזמן

